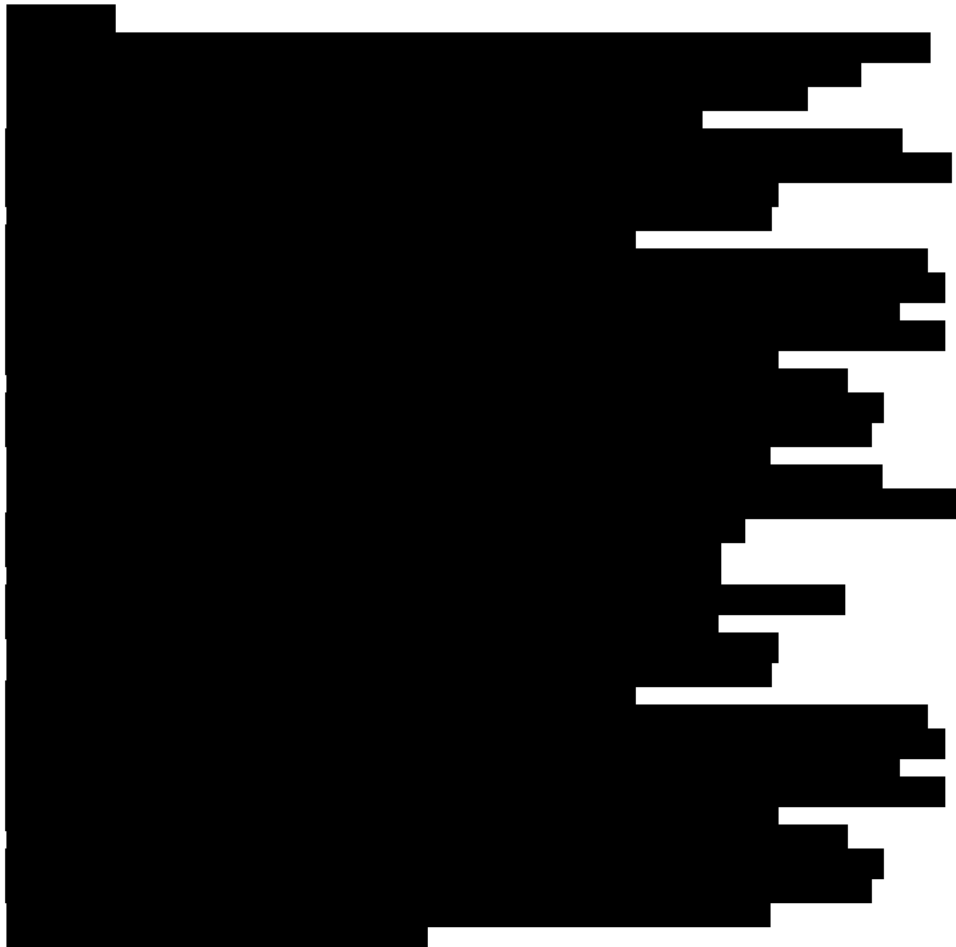

Från:**Ärende:** Extern remiss föreskrifter Egenkontrollprogram och Kontrollköp**Datum:** den 21 juni 2023 14:33:03**Bilagor:**[Föreskrifter Egenkontrollprogram.docx](#)[Jämförelsetabell Egenkontrollprogram.docx](#)[Konsekvensutredning Egenkontrollprogram.docx](#)[Föreskrifter kontrollköp.docx](#)[Jämförelsetabell kontrollköp.docx](#)[Konsekvensutredning kontrollköp.docx](#)[Missiv föreskrifter Egenkontrollprogram och Kontrollköp.docx](#)[Missiv föreskrifter Egenkontrollprogram och Kontrollköp.docx](#)

Hej,

Folkhälsomyndigheten har tagit fram förslag till föreskrifter om utformningen av egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter och genomförande av kontrollköp av sådana produkter.

I enlighet med förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska Folkhälsomyndigheten för varje ny föreskrift utarbeta en konsekvensutredning som ska remitteras till berörda instanser tillsammans med förslag till nya föreskrifter.

Ni bereds härmed möjlighet att lämna synpunkter. Svaren bör lämnas med e-post till info@folkhalsomyndigheten.se.

-

Synpunkter önskas senast onsdagen den 6 september 2023.

Med vänlig hälsning

Ulf Bergsten

Utredare

+4610-205 22 01

Folkhälsomyndigheten/Public Health Agency of Sweden

Enheten för tobaksprevention/Unit for Tobacco Prevention

ulf.bergsten@folkhalsomyndigheten.se

Folkhälsomyndigheten är en nationell kunskapsmyndighet med ett övergripande ansvar för folkhälsofrågor. Myndighetens uppdrag är att främja hälsa, förebygga ohälsa samt skydda mot hälsot. För ytterligare information: www.folkhalsomyndigheten.se

Folkhälsomyndigheten

Remiss – Folkhälsomyndighetens föreskrifter om egenkontrollprogram och kontrollköp avseende tobaksfria nikotinprodukter

Den 1 augusti 2022 började lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter (LTN) i huvudsak att gälla. I 48 § LTN finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter kopplade till produkterna. Regeringen har i 4 § 7 och 8 förordningen (2022:1263) om tobaksfria nikotinprodukter gett Folkhälsomyndigheten bemyndigande att meddela föreskrifter om utformningen av egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter och genomförande av kontrollköp av sådana produkter.

Folkhälsomyndigheten har nu tagit fram förslag till föreskrifter på dessa områden.

I enlighet med förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska Folkhälsomyndigheten för varje ny föreskrift utarbeta en konsekvensutredning som ska remitteras till berörda instanser tillsammans med förslag till nya föreskrifter.

formaterade: Svenska (Sverige)

Ni bereds härmed möjlighet att lämna synpunkter. Svaren bör lämnas med e-post till info@folkhalsomyndigheten.se. Synpunkter önskas senast onsdagen den 6 september 2023.

Vänligen uppgi diarienummer: 00925-2023 (kontrollköp) och 00926-2023 (egenkontrollprogram).

Vid frågor

Ola Assarsson, ola.assarsson@folkhalsomyndigheten.se, 010-205 25 79

Janini Edvinsson, janini.edvinsson@folkhalsomyndigheten.se, 010-205 20 42

Ulf Bergsten, ulf.bergsten@folkhalsomyndigheten.se, 010-205 22 01

Bifogade dokument

Egenkontrollprogram

- [Förslag till ändring av Folkhälsomyndighetens föreskrifter \(HSLF-FS 2019:20\) om egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.](#)
- [Konsekvensutredning – Ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter om egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter.](#)
- [Jämförelsetabell](#)

formaterade: Svenska (Sverige)

Kontrollköp

- [Förslag till Föreskrifter om ändring av Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd \(FoHMFS 2015:1\) om kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.](#)
- [Konsekvensutredning – Ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd \(FoHMFS 2015:1\) om kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.](#)

formaterade: Svenska (Sverige)

- Jämförelsetabell
-

Sändlista

Ängelholm	info@engelholm.se
Luleå	lulea.kommun@lulea.se
Lund	lunds.kommun@lund.se
Stockholm	kommunstyrelsen@stockholm.se
Strömstad	kommun@stromstad.se
Tierp	kommunstyrelsen@tierp.se
Kramfors	kommun@kramfors.se
Osby	kommun@osby.se
Piteå	kommun@pitea.se
Karlshamn	info@karlshamn.se
Haparanda	kommunen@haparanda.se
Nacka	registrator@nacka.se
Malmö	kommunstyrelsen@malmo.se
Göteborg	stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se
Trollhättan	trollhattans.stad@trollhattan.se
Norrköping	norrkoping.kommun@norrkoping.se
Karlstad	karlstadskommun@karlstad.se
Gävle	gavle.kommun@gavle.se
Valdemarsvik	kommun@valdemarsvik.se
Länsstyrelsen Jämtland	jamtland@lansstyrelsen.se
Länsstyrelsen Skåne	skane@lansstyrelsen.se
Länsstyrelsen Stockholm	stockholm@lansstyrelsen.se
Länsstyrelsen Blekinge	blekinge@lansstyrelsen.se
Skatteverket	skatteverket@skatteverket.se
Livsmedelsverket	livsmedelsverket@slv.se
Läkemedelsverket	registrator@lakemedelsverket.se
Polismyndigheten	registrator.stockholm@polisen.se
Regelrådet	regelradet@regelradet.se
Tullverket	tullverket@tullverket.se
Konsumentverket	konsumentverket@konsumentverket.se

Kommerskollegium	registrator@kommerskollegium.se
Convenience Stores Sweden AB	info@conveniencestores.se
Coop	Orjan.Grandin@coop.se
Företagarna	info@foretagarna.se
CAN	info@can.se
ICA	kerstin.lindvall@ica.se
Lidl Sverige	kundtjanst@lidl.se
Axfood	info@axfood.se
Livsmedelsföretagen	info@li.se
Näringslivets regelnämnd (NNR)	info@nnr.se
Svensk Handel	info@svenskhandel.se
Svenskt Näringsliv	remisser@svensknaringsliv.se
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)	info@skr.se
Tobaksleverantörsföreningen	jonas.lundqvist@tobaksleverantorsforeningen.se
Tobaksfakta	tankesmedjan@tobaksfakta.se
Lärare mot tobak	ingrid.talu@gmail.com
Hjärt-Lungfonden	info@hjart-lungfonden.se
Tandvård mot tobak	info@ymtkansli.org
Visir	visir@telia.com
Psykologer, Socionomer och Folkhälsovetare mot Tobak (PmT)	margareta.pantzar@gmail.com
British American Tobacco Sweden AB	Mikael_eriksson@bat.com
Gajane Gross AB	martin@gajane.se
Gotlandssnus	info@gotlandssnus.com
JTI Sweden AB	Kundservice@jti.com
PGW Produkter AB	per@pgw.se
Philip Morris AB	Mathilda.Stenman@pmi.com
Scandinavian Premium Tobacco Manufacturing AB	info@sptobacco.se
Scandinavian Tobacco Group	info@st-group.com
Skruf	Joakim.Jacobsson@skruf.se
Snusbolaget.se	info@snusbolaget.se
Snusforumet	info@snusforumet.se

Swedish Match North Europe AB

customerservice@swedishmatch.com

NNA Sweden

ab@innco.org

Helix Sweden AB

anna.gustafsson@helixsweden.se

Kurbits Snus AB

info@kurbitssnus.com

Nicoccino

fredrik.laurell@nicoccino.se

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN xxx-xxxx, Artikelnummer xxxxxxxx
Utgivare: Chefsjurist Pär Odman, Socialstyrelsen

Föreskrifter om ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2019:20) om egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare;

**HSLF-FS
2023:xx**

Utkom från trycket
den xx juli 20xx
Omtryck

beslutade den **DDMMÅÅ.**

Folkhälsomyndigheten föreskriver¹ med stöd av 8 kap. 14 § förordningen (2019:223) om tobak och liknande produkter samt 4 § 7 förordningen (2022:1263) om tobaksfria nikotinprodukter i fråga om myndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2019:20) om egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

dels att rubriken till myndighetens föreskrifter ska ha följande lydelse,

dels att 1-4, 7-9, 12 och 13 §§ och rubriken närmast före 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 15 och 16 §§, och närmast före 15 och 16 §§ en ny rubrik av följande lydelse.

Författningen kommer därför att ha följande lydelse från och med den dag då denna författning träder i kraft.

Folkhälsomyndighetens föreskrifter om egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter

¹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

Tillämpningsområde

1 § Denna författning innehåller regler om utformningen av ett egenkontrollprogram enligt lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter. *(HSLF-FS 2023:XX).*

2 § Denna författning gäller för:

1. Detaljhandel med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter för näringsidkare som har sitt säte eller ett fast driftställe i Sverige.
2. Partihandel med tobaksvaror för näringsidkare som har sitt säte eller ett fast driftställe i Sverige.
3. Gränsöverskridande distansförsäljning med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till Sverige.
4. Detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter till Sverige i fall där näringsidkaren saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige. *(HSLF-FS 2023:XX).*

Ord och uttryck

3 § Ord och uttryck som används i lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter har samma betydelse i dessa föreskrifter. *(HSLF-FS 2023:XX).*

4 § Ett egenkontrollprogram dokumenterar de rutiner som behövs i den verksamhet som egenkontrollprogrammet gäller för. *(HSLF-FS 2023:XX).*

Uppdatering av egenkontrollprogram

5 § Ett egenkontrollprogram ska regelbundet följas upp och vid behov uppdateras. *(HSLF-FS 2019:20).*

Språkkrav

6 § Ett egenkontrollprogram ska vara skrivet på svenska eller engelska. *(HSLF-FS 2019:20).*

Allmänt vad ett egenkontrollprogram ska innehålla

7 § Ett egenkontrollprogram ska innehålla:

1. Namn på företaget.

2. Uppgift om vilken verksamhet egenkontrollprogrammet gäller för.

Ett egenkontrollprogram ska, utöver vad som framgår i första stycket, minst innehålla de rutiner som säkerställer att de krav som följer av lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter och dessa föreskrifter följs vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter. (HSLF-FS 2023:XX).

Detaljhandel med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

8 § Vid detaljhandel ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att

1. de tobaksvaror som säljs är rapporterade enligt 2 kap. 2 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter,

2. de tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare som säljs är anmälda enligt 2 kap. 3 § eller 2 kap. 7 § samma lag,

3. de förpackningar med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 3 kap. 1–6 §§ samma lag,

4. det på försäljningsstället finns ett tydligt och klart synbart meddelande med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till den som inte har fyllt 18 år enligt 5 kap. 17 § tredje stycket samma lag,

5. ålderskontroll av mottagaren sker både vid försäljning och utlämning enligt 5 kap. 17 och 18 §§ samma lag, och

6. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobak och liknande produkter och anslutande föreskrifter. (HSLF-FS 2023:XX).

Detaljhandel med tobaksvaror

9 § Vid detaljhandel med tobaksvaror ska det, utöver vad som anges i 8 §, framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att

1. de styckförpackningar som säljs uppfyller kraven på identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 7 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter,

2. reklam och annan marknadsföring av tobaksvaror på eller i anslutning till försäljningsstället följer kraven i 4 kap. 1, 2 och 5 §§ samma lag, och
3. en styckförpackning med tobaksvaror inte innehåller mindre mängd än vad som anges i 5 kap. 13 § samma lag. (*HSLF-FS 2023:XX*).

Detaljhandel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

10 § Vid detaljhandel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska det, utöver vad som anges i 8 §, framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att de elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs uppfyller kraven på innehåll och utformning enligt 2 kap. 8 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter. (*HSLF-FS 2019:20*).

Partihandel med tobaksvaror

11 § Vid partihandel med tobaksvaror ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att

1. de förpackningar som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 3 kap. 1 och 3 §§ lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter,
2. de styckförpackningar som säljs uppfyller kraven på identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 7 § samma lag,
3. den som försäljningen sker till har tillstånd enligt 5 kap. 10 § samma lag, och
4. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobak och liknande produkter och anslutande föreskrifter enligt 5 kap. 12 § samma lag. (*HSLF-FS 2019:20*).

Gränsöverskridande distansförsäljning till Sverige

12 § Vid gränsöverskridande distansförsäljning till Sverige ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att

1. de tobaksvaror som säljs är rapporterade enligt 2 kap. 2 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter,
2. de tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare som säljs är anmälda enligt 2 kap. 3 § eller 2 kap. 7 § samma lag,
3. de förpackningar som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 3 kap. 1–6 §§ lagen om tobak och liknande produkter,

4. ålderskontroll av mottagaren sker både vid försäljning och utlämning enligt 5 kap. 17 och 18 §§ samma lag, och
5. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobak och liknande produkter och anslutande föreskrifter. (HSLF-FS 2023:XX).

Gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror

13 § Vid gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror till Sverige ska det, utöver vad som anges i 12 §, framgå av ett egenkontrollprogram hur näringsidkaren säkerställer att

1. de styckförpackningar med tobaksvaror som säljs uppfyller kraven på identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 7 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, och
2. en styckförpackning med tobaksvaror inte innehåller mindre mängd än vad som anges i 5 kap. 13 § samma lag. (HSLF-FS 2023:XX).

Gränsöverskridande distansförsäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

14 § Vid gränsöverskridande distansförsäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till Sverige ska det, utöver vad som anges i 12 §, framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att de elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs uppfyller kraven på innehåll och utformning enligt 2 kap. 8 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter. (HSLF-FS 2019:20).

Detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter

15 § Vid detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att

1. de tobaksfria nikotinprodukter som säljs är anmälda enligt 5 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter,
2. de förpackningar med tobaksfria nikotinprodukter som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 7-8 §§ samma lag,
3. det på försäljningsstället finns ett tydligt och klart synbart meddelande med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut

- tobaksfria nikotinprodukter till den som inte har fyllt 18 år enligt 19 § tredje stycket samma lag.
4. ålderskontroll av mottagaren sker både vid försäljning och utlämning enligt 19-20 §§ samma lag,
 5. reklam och annan marknadsföring av tobaksfria nikotinprodukter på eller i anslutning till försäljningsstället följer kraven i 9-10 §§ samma lag, och
 6. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobaksfria nikotinprodukter och anslutande föreskrifter. (*HSLF-FS 2023:XX*).

Detaljhandel till Sverige

16 § Vid detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter till Sverige ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att

1. de tobaksfria nikotinprodukter som säljs är anmälda enligt 5 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter,
2. de förpackningar med tobaksfria nikotinprodukter som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 7-8 §§ samma lag,
3. ålderskontroll av mottagaren sker både vid försäljning och utlämning enligt 19-20 §§ samma lag, och
4. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobaksfria nikotinprodukter och anslutande föreskrifter. (*HSLF-FS 2023:XX*).

Denna författning träder i kraft den DDMMÅÅ.

Folkhälsomyndigheten

KARIN TEGMARK WISELL

Bitte Bråstad

UTKAST

Folkhälsomyndigheten

Konsekvensutredning – Ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter om egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

1 Sammanfattning

Tobaksfria nikotinprodukter är numera reglerade genom lag och förordning. Vissa av reglerna behöver dock kompletteras för att uppnå syftena med lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter, LTN, bland annat att öka skyddet för barns och ungas hälsa. För att uppnå detta syfte föreslår Folkhälsomyndigheten föreskrifter som preciserar hur egenkontrollprogram för tobaksfria nikotinprodukter ska utformas.

Vi föreslår även vissa preciseringar när det gäller hur egenkontrollprogram för tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska utformas. Vi föreslår även vissa redaktionella ändringar.

Förslaget innebär att egenkontrollprogrammen för tobaksfria nikotinprodukter får en motsvarande reglering som den som gäller för tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

På den offentliga sidan bedömer vi att föreskrifterna kommer att få måttlig påverkan på de aktörer som utövar tillsyn och ger tillsynsvägledning på området; Folkhälsomyndigheten, länsstyrelserna och kommunerna.

För detaljhandlare som vill sälja tobaksfria nikotinprodukter kan föreskrifterna medföra vissa administrativa kostnader för att ta fram nya eller revidera befintliga egenkontrollprogram. Även detaljhandlare av tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare kan påverkas på liknande sätt.

Föreskrifterna om egenkontrollprogram föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

2 Beskrivning av problemet och vad Folkhälsomyndigheten vill uppnå

2.1 Problemet

Tobaksfria nikotinprodukter är produkter som i hög grad vänder sig till unga, vilket bland annat visar sig vid marknadsföringen och smaksättningen av produkterna. Samtidigt är barn och unga särskilt känsliga för nikotinets beroendeframkallande egenskaper och behöver skyddas från produkterna.

Lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter, LTN, har som syfte att begränsa skadeverkningarna av produkterna med hjälp av regler om bland annat åldersgräns samt märkning och marknadsföring av produkterna. Ett sätt att realisera det målet är att kräva att handlarna har egenkontrollprogram med rutiner som innebär att de kan leva upp till lagens krav.

I 18 § LTN anges att den som bedriver detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt, och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram. Bestämmelsen anger dock inte hur ett egenkontrollprogram ska vara utformat. För att det ska bli tydligare vad ett egenkontrollprogram för tobaksfria nikotinprodukter ska innehålla och för en mer rättssäker tillämpning av reglerna, föreslår Folkhälsomyndigheten att föreskrifter tas fram. Förslaget innebär att egenkontrollprogrammen för tobaksfria nikotinprodukter får en motsvarande reglering som den som gäller för tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

2.2 Bakgrund och förslag

Krav på egenkontroll förekommer inom flera olika verksamheter i handeln. Hur denna kontroll ska utföras ska detaljhandlarna fastställa i ett egenkontrollprogram. Egenkontrollprogram har krävts för försäljning av tobaksvaror sedan 2010 och för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare sedan 2017. Reglerna har kompletterats genom föreskrifter.

Genom LTN fick Folkhälsomyndigheten ett flertal nya uppdrag som nationell tillsynsmyndighet. I förordningen (2022:1263) om tobaksfria nikotinprodukter (FTN) gavs Folkhälsomyndigheten därtill ett antal bemyndiganden att meddela föreskrifter på området, bland annat om utformningen av egenkontrollprogram. Föreskrifterna kompletterar bestämmelserna i lagen.

2.2.1 Egenkontroll

Genom att utöva egenkontroll ska den som bedriver handel med tobaksfria nikotinprodukter kunna genomföra och upprätthålla lagens och myndigheternas

krav. Egenkontrollen innefattar den organisation, de rutiner, åtgärder och liknande som ger näringsidkaren förutsättningar för regelefterlevnad. Egenkontrollen är en fortlöpande process.

2.2.2 Egenkontrollprogram

Ett egenkontrollprogram är ett praktiskt inriktat dokument som har flera funktioner.

I egenkontrollprogrammet ska detaljhandlaren fastställa de rutiner som behövs för egenkontrollen och för att säkerställa att rutinerna följs. Egenkontrollprogrammet ska vara anpassat för den aktuella verksamheten. Med ett tydligt och uppdaterat egenkontrollprogram blir det lättare för personalen att göra rätt och det hjälper detaljhandlaren att följa upp verksamheten på ett strukturerat sätt, exempelvis att hitta brister som har lett till att något blivit fel.

Dokumentet ska vidare vara ett stöd i verksamheten så att detaljhandlaren kan säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med lagens krav; dokumentet är en påminnelse om vad som gäller. Det är också ett viktigt dokument för att detaljhandlaren ska kunna visa för tillsynsmyndigheten hur egenkontrollen fungerar och hur kraven uppfylls.

Egenkontrollprogrammet är också ett underlag för tillsynsmyndigheterna i deras tillsyn och dialog med detaljhandlare.

Rutinerna i ett egenkontrollprogram ska bland annat beskriva hur detaljhandlaren säkerställer att produkterna är rätt märkta och att de inte säljs eller på annat sätt lämnas ut till den som inte fyllt 18 år. Dokumentet ska alltså beskriva hur detaljhandlaren säkerställer att ålderskontrollen genomförs vid försäljning och utlämnande – även vid distanshandel och automatförsäljning om detaljhandlaren bedriver sådan verksamhet.

Ett egenkontrollprogram ska bifogas en anmälan om försäljning av tobaksfria nikotinprodukter och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare respektive vid en ansökan om tillstånd att sälja tobaksvaror.

Förslag till föreskrifter om utformning av egenkontrollprogram

Folkhälsomyndigheten bedömer att egenkontrollprogrammen för tobaksfria nikotinprodukter ska regleras på samma sätt som egenkontrollprogrammen för tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Egenkontrollprogrammet ska minst innehålla rutiner för hur detaljhandlaren säkerställer att

- *produkterna är anmälda enligt LTN*
- *förpackningarna är märkta på föreskrivet sätt*
- *ålderskontroll och skyltning om ålderskravet sker på föreskrivet sätt*
- *reklam och marknadsföring följer lagens krav*

- *personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen och anslutande föreskrifter.*

Särskilt om ålderskontroll

Barn och unga är en särskilt sårbar grupp för nikotinetns skadeverkningar. Det är också oftast i ungdomen som ett beroende av nikotin grundläggs. Det är därför viktigt att reglerna som säkerställer ålderskontrollen följs.

Det framgår av LTLP och LTN att kraven på ålderskontrollen är samma vid försäljning från ett fysiskt försäljningsställe som vid försäljning på annat sätt, exempelvis genom distansförsäljning eller försäljning från automat. En ålderskontroll ska ske både vid försäljning och utlämnande. Vid försäljning från fysiska försäljningsställen sammanfaller normalt dessa båda moment, medan de vid exempelvis distansförsäljning sker vid olika tidpunkter.

Folkhälsomyndigheten har i sin uppföljning av kommunala beslut rörande tobaksvaror noterat att det i vissa fall uppfattas som oklart om det ska göras en ålderskontroll vid utlämnandet. För att tydliggöra lagens krav på ålderskontroll föreslår vi därför att det ska framgå av egenkontrollprogrammet hur handlaren säkerställer att ålderskontroll sker både vid försäljning och utlämning. Vi anser att det är nödvändig att egenkontrollprogrammen för tobaksfria nikotinprodukter regleras på samma sätt som egenkontrollprogrammen för tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Detaljhandel till Sverige när näringsidkaren saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige

När en näringsidkare som saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige säljer tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare till Sverige kallas det för gränsöverskridande distansförsäljning (5 kap. 5 och 15 §§ LTLP). I LTN förekommer inte detta begrepp, men väl en reglering som avser försäljning under samma omständigheter ("Detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter till Sverige i fall där näringsidkaren saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige"). Vi använder oss av denna formulering avseende tobaksfria nikotinprodukter.

Redaktionella ändringar

Det har gjorts vissa ändringar i lagen om tobak och liknande produkter som har återverkningar på befintliga föreskrifter och föreskrifterna föreslås därför ändras i enlighet med lagändringarna.

3 Folkhälsomyndighetens bemyndigande

I 48 § LTN finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att utfärda föreskrifter.

Folkhälsomyndigheten har enligt 4 § FTN bemyndigande att meddela föreskrifter om

1. produktanmälan enligt 5 § LTN,
2. innehållet i och utformningen av en innehållsdeklaration enligt 7 § LTN,
3. hur en hälsovarning ska utformas och återges enligt 7 och 10 §§ LTN,
4. fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt 14 § LTN,
5. systemet för informationssamling enligt 15 § LTN,
6. underrättelseskyldigheten enligt 16 § LTN,
7. utformningen av egenkontrollprogram enligt 18 § LTN, och
8. genomförandet av kontrollköp enligt 37 § LTN.

Enligt 5 § FTN har Folkhälsomyndigheten även bemyndigande att meddela föreskrifter om verkställighet av LTN och FTN.

3.1 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Folkhälsomyndighetens avsikt är att föreskrifterna om egenkontrollprogram ska börja gälla den 1 januari 2024.

Vi ser inget behov av några övergångsbestämmelser.

4 Beskrivning av alternativa lösningar och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Det finns olika sätt att uppnå ett visst syfte. Ibland kan det ske till exempel genom att en myndighet utfärdar föreskrifter. Ibland överlämnar myndigheterna åt aktörerna på marknaden att själva vidta åtgärder för att uppnå syftet.

Ett bemyndigande att utfärda föreskrifter innebär alltså inte en skyldighet att göra det¹. Om syftet kan uppnås på ett mindre ingripande sätt bör det inte regleras genom föreskrifter. Myndigheterna måste ta ställning till både om de kostnader som föreskrifterna ger upphov till kan godtas och vad eventuella andra alternativa lösningar kostar.

Vi har bedömt att det behövs föreskrifter för att reglera innehållet i egenkontrollprogram.

Den alternativa lösning som i första hand står till buds i detta fall är allmänna råd. Nedan redogör vi för varför vi bedömer att det inte är ett lämpligt alternativ. Vi tar också ställning till nollalternativet.

¹ Ds 1998:43 Utgångspunkter för myndigheternas regelarbete, s.21

4.1 Allmänna råd

Allmänna råd skiljer sig från föreskrifter genom att de inte är bindande för vare sig myndigheter eller enskilda. De allmänna råden är i stället generella rekommendationer om tillämpningen av författningen och anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende.

Syftet med bestämmelserna om egenkontrollprogram är att skydda konsumenters hälsa och att underlätta för handlarna att bedriva sin verksamhet enligt bestämmelserna. Vi bedömer därför att allmänna råd är en för svag åtgärd för att uppnå syftet, och att bestämmelserna ska preciseras med obligatoriska krav. Reglerna som vi föreslår är en miniminivå för vad ett egenkontrollprogram ska innehålla.

5 Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

5.1 Näringsliv

5.1.1 Detaljhandlare, distributörer, utlämnare

Den föreslagna regleringen berör detaljhandlare som säljer tobaksfria nikotinprodukter. För dem ingår egenkontrollprogrammet som en del av anmälan om försäljning, men det är också ett arbetsverktyg i vardagen för att säkerställa att verksamheten följer lagens krav.

Regleringen berör även detaljhandlare som redan säljer tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. De kan behöva se över sina egenkontrollprogram för att säkerställa att deras verksamhet följer lagens krav genom de preciseringar som föreslås i föreskrifterna.

Detaljhandlare som vill bedriva distanshandel kan behöva avtala om nya tjänster med underleverantörer och utlämningsställen för att säkerställa att verksamheten följer lagens krav genom de preciseringar som gjorts i föreskrifterna.

5.2 Offentliga organ

5.2.1 Kommuner

Egenkontrollprogrammet utgör en nödvändig del vid anmälan om försäljning av tobaksfria nikotinprodukter. Föreskrifterna kommer därmed att påverka kommunerna i anmälningsförfarandet. Föreskrifterna kommer också att påverka kommunernas tillsynsverksamhet eftersom egenkontrollprogrammet även utgör ett underlag i den tillsyn som kommunerna ska bedriva över handeln.

5.2.2 Statliga myndigheter

På den statliga sidan kommer de föreslagna föreskrifterna framför allt att påverka Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna.

5.2.3 Folkhälsomyndigheten

De detaljhandlare som saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige ska lämna sin anmälan om försäljning av tobaksfria nikotinprodukter till Folkhälsomyndigheten. Eftersom egenkontrollprogrammet ingår i anmälan om försäljning kommer föreskrifterna dels att påverka hur Folkhälsomyndigheten ska hantera dessa handlares anmälningar, dels Folkhälsomyndighetens tillsynsarbete, eftersom egenkontrollprogrammet även är ett underlag i den tillsyn som Folkhälsomyndigheten ska bedriva över handeln.

Folkhälsomyndigheten kommer dessutom att påverkas av föreskrifterna i sin roll som ansvarig för tillsynsvägledning åt kommunerna.

5.2.4 Länsstyrelserna

Länsstyrelsen ska följa upp kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd. De kommer därmed att påverkas av föreskrifterna i den rollen.

6 Uppgifter om vilka kostnadsrämsiga och andra konsekvenser som Folkhälsomyndighetens reglering medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda alternativen till reglering

6.1 Ekonomiska konsekvenser

6.1.1 Detaljhandlare

Folkhälsomyndigheten bedömer att förslaget till föreskrifter inte kommer att innebära några särskilda kostnader för detaljhandlarna (utöver administrativa kostnader som utreds närmare i avsnitt 8.2). De konsekvenser som uppstår för detaljhandlarna följer redan av kraven i LTN.

För de detaljhandlare som saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige kan språkravet i föreskriften dock innebära en kostnad för översättning av egenkontrollprogrammet till svenska eller engelska.

Folkhälsomyndigheten har i föreskrifterna förtydligat att det ska framgå av egenkontrollprogrammet hur detaljhandlaren säkerställer att ålderskontroll sker både vid försäljning och utlämning. Detaljhandlare som bedriver distanshandel kan genom detta förtydligande antas få något fördyrade kostnader för distributionen, om en större arbetsbörda med ålderskontroll läggs på deras underleverantörer. Avtal som ingåtts med underleverantörer kan behöva revideras och nya avtal kan behöva upprättas.

I övrigt bedömer Folkhälsomyndigheten att föreskrifterna kommer att underlätta för detaljhandlarna och bli ett hjälpmedel för att organisera verksamheten och ta fram rutiner för en väl fungerande egenkontroll. En genomgång av beslut som kommunerna skickar in till Folkhälsomyndigheten visar att den enskilt vanligaste orsaken till avslag vid ansökan om tillstånd att sälja tobaksvaror är brister i egenkontrollprogrammen.

6.1.2 Kommuner

Kommunerna har tillsynsansvar enligt LTN över handeln, och egenkontrollprogrammet utgör ett underlag i den tillsynen. Föreskrifterna om egenkontrollprogram kan därmed underlätta tillsynen och också bli en grund för dialog. Fler områden att utöva tillsyn över kan komma att öka kommunernas arbetsbörda och kostnader för tillsynen – och därmed också avgiftsuttaget. Dessa konsekvenser följer dock redan av LTN och inte av föreskrifterna i sig.

Kommunerna kan också behöva också tillhandahålla information och annat stödmaterial om egenkontrollprogram, till exempel på sina webbplatser. Kostnaderna för det bedömer vi som begränsade.

6.1.3 Länsstyrelserna

Länsstyrelserna har ansvar för att ge information och råd till kommunerna utifrån föreskrifterna. Folkhälsomyndigheten bedömer att belastningen på länsstyrelserna blir måttlig och hanterbar inom ramen för deras nuvarande resurser, eftersom de redan idag biträder kommunerna om egenkontrollprogram för försäljning av tobak och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

6.1.4 Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning åt kommunerna utifrån föreskrifterna. I den rollen behöver Folkhälsomyndigheten ta fram vägledningsmaterial åt kommunerna, vilket kan föra med sig vissa kostnader. Folkhälsomyndigheten har även visst eget tillsynsansvar utifrån föreskrifterna. Tillsynsansvaret är dock inte föranlett av föreskrifterna utan följer av lagen.

6.2 Miljö, jämställdhet och sociala effekter

6.2.1 Miljömässiga konsekvenser

Förslaget bedöms inte få några miljömässiga konsekvenser.

6.2.2 Sociala konsekvenser inklusive jämställdhet och hälsa

Egenkontrollen hos detaljhandlarna går ut på att säkra att kraven på bland annat märkning, ålderskontroll och marknadsföring följs. Därigenom bidrar egenkontrollprogrammen till att öka skyddet för framförallt barns och ungas hälsa. Eftersom det är ett stort antal unga kvinnor som använder produkterna bedömer Folkhälsomyndigheten att de föreslagna föreskrifterna, med syfte att säkra lagens krav på märkning, ålderskontroll och marknadsföring, även kan bidra till ökad jämställdhet.

7. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Egenkontroll och egenkontrollprogram vid handel med tobak och e-cigarett är inte föremål för harmoniserade regler inom EU-rätten. Inte heller egenkontrollprogram för tobaksfria nikotinprodukter omfattas av de harmoniserade EU-reglerna. Medlemsstaterna är därmed fria att själva lagstifta inom området för tobaksfria nikotinprodukter under förutsättning att bland annat EUF-fördragets generella regler om de fyra friheterna² respekteras. Folkhälsomyndigheten bedömer att de föreslagna föreskrifterna inte är diskriminerande. De utgör dock en viss begränsning vid försäljning av varor. Denna begränsning bedöms dock vara proportionerlig i förhållande till vad som ska uppnås med regleringen, det vill säga att skydda människors hälsa, och då främst barns och ungas hälsa.

Folkhälsomyndigheten bedömer att dessa åtgärder är nödvändiga och proportionerliga.

Medlemsstaterna är skyldiga att anmäla förslag till nya föreskrifter som innehåller krav på en produkts egenskaper till kommissionen, enligt *Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster*. Folkhälsomyndigheten bedömer att föreskrifterna är sådana tekniska föreskrifter som ska anmälas enligt direktivet, eftersom de innehåller ett språkkrav som är ett indirekt krav för att uppfylla skyldigheten kring egenkontrollprogram, och egenkontrollprogram är en förutsättning för utövande av verksamheten.

Medlemsstaterna ska också anmäla nya krav, eller ändringar av befintliga krav, på tjänsteverksamhet till Europeiska kommissionen, enligt *Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre*

² Fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital.

marknaden. Folkhälsomyndigheten bedömer att den förslagna föreskriften är av sådan art att den ska anmälas enligt tjänstedirektivet eftersom de innehåller krav på tjänsteverksamhet.

8. Företag

8.1 Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Antalet näringsidkare i Sverige med fysiska försäljningsställen för tobaksfria nikotinprodukter kan, enligt Folkhälsomyndighetens bedömning, likställas med antalet detaljhandelstillstånd för tobaksvaror plus antalet anmälda försäljningsställen av e-cigarettor som inte har något tobakstillstånd (cirka 300). Det totala antalet fysiska försäljningsställen som tillhandahåller tobaksfria nikotinprodukter år 2023 bör uppgå till cirka 7 800. År 2022 var det minst 71 detaljhandlare i Sverige som bedrev detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter på annat sätt än på ett fysiskt försäljningsställe, vilket ger en totalsumma på 7 871 detaljhandlare. För fördelning på företagsstorlek av detaljhandlare har Folkhälsomyndigheten tillgång till statistik för år 2022, se tabell 1.

Tabell 1 Antal detaljister av tobaksvaror uppdelad efter företagsstorlek, år 2022.

SNI-kod / Företagsstorlek	Enmansföretag	Mikro	Små	Medelstora	Stora
47.260 tobaksaffärer	429	430	25	0	0
47.111 varuhus och stormarknader med brett sortiment, mest livsmedel, drycker och tobak	68	22	15	28	3
47.112 livsmedelsbutiker med brett sortiment	2293	1707	1303	314	29
47.810 torg- och marknadshandel med livsmedel, drycker och tobak	640	142	9	1	0
Summa (andel)	3 430 (46%)	2 301 (31%)	1 352 (18%)	343 (5%)	32 (0%)

Källa: Företag (FDB) efter näringsgren SNI2007 och storleksklass. År 2008–2022, [Statistikdatabasen SCB](#), uttag 2023-05-02.

8.2 Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader

Regeringen uppskattar att kostnaden för en anmälan om försäljning av tobaksfria nikotinprodukter, inklusive egenkontrollprogram, motsvarar omkring en arbetsdag (prop. 2021/22:200 s. 254). Folkhälsomyndigheten sluter sig till att kostnaden för egenkontrollprogrammet utgör den största kostnadsposten i en sådan beräkning.

eftersom själva anmälan oftast görs i ett blankettformat (som kan antas ta en timme i anspråk). Med en administrativ kostnad på 379 kronor per timme skulle kostnaden för att ta fram ett egenkontrollprogram i så fall kunna beräknas till 2 653 kronor (7 x 379 kronor).

För detaljhandlare som redan bedriver handel med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter, och som behöver revidera sina egenkontrollprogram efter preciseringarna i föreskrifterna, uppskattar Folkhälsomyndigheten arbetsinsatsen till tre timmar. Med en administrativ kostnad på 379 kronor per timme skulle kostnaden i så fall kunna beräknas till 1 137 kronor (3 x 379 kronor).

Egenkontrollprogrammet är ett levande dokument som måste anpassas och uppdateras i takt med rättsutvecklingen och andra omständigheter som påverkar verksamheten. Den administrativa bördan av det bedöms dock vara måttlig och ligga på ett par timmar per år. Den årliga kostnaden kan således uppskattas till 758 kronor (2 x 379 kronor).

Det finns en rad omständigheter som kan dra ner kostnaderna enligt ovanstående beräkningar, exempelvis att detaljhandlaren redan har framtagna rutiner i ett egenkontrollprogram för försäljning av tobak eller elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Eller att detaljhandlaren har en branschorganisation bakom sig som bistår medlemmarna med att ta fram förslag till egenkontrollprogram.

8.3 Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Regleringen innebär att handlarna behöver skapa rutiner i den dagliga verksamheten vad gäller kontroll av bland annat märkning, ålderskrav och marknadsföring. De behöver även utbilda sin personal och göra personalen bekant med egenkontrollprogrammet. Detta kan föra med sig vissa kostnader. Kostnaderna för detta bedöms dock bli måttliga, särskilt om handlaren redan har framtagna rutiner i ett egenkontrollprogram för försäljning av tobak eller elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

8.4 Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

De föreslagna föreskrifterna kommer att underlätta och vara ett hjälpmedel för detaljhandlare att organisera verksamheten och ta fram rutiner för en fungerande egenkontroll, oavsett om det är ett enmansföretag eller en stor dagligvaruhandelskedja. Föreskrifterna kommer därmed inte att påverka konkurrensförhållandena negativt, oavsett storleken på företagen.

8.5 Beskrivning av hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

Utan ett egenkontrollprogram som uppfyller kraven på innehåll enligt föreskrifterna kan handlaren förbjudas att sälja tobaksfria nikotinprodukter. Föreskrifterna kan i många fall antas vara utgångspunkten för en sådan prövning.

8.6 Beskrivning av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

Ett egenkontrollprogram ska vara lämpligt för den verksamhet det är framtaget för. Det innebär att det ska vara anpassat efter exempelvis storleken på verksamheten. Oftast behövs ett mer detaljerat egenkontrollprogram för en större verksamhet (exempelvis med fler anställda och fler produkter) än för en liten. Prövningen om egenkontrollprogrammet är lämpligt för den verksamhet det är framtaget för, är dock en del i gransknings- och tillsynsverksamheten och inget som motiverar annorlunda regler för mindre företag.

9. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Lagen om tobaksfria nikotinprodukter – däribland bestämmelsen om egenkontrollprogram – trädde i kraft den 1 augusti 2022.

Folkhälsomyndighetens avsikt är att föreskrifterna ska träda i kraft så snart som möjligt. Förslaget till föreskrifter måste dock först remitteras och även anmälas till EU-kommissionen. Under en tidsperiod på tre månader efter anmälan får Folkhälsomyndigheten inte fatta beslut om att föreskrifterna ska träda i kraft. Utifrån detta är Folkhälsomyndighetens avsikt att föreskrifterna ska börja gälla den 1 januari 2024.

Målgruppsanpassad information kommer att publiceras löpande på Folkhälsomyndighetens webbplats under arbetets gång.

10. Samråd

Folkhälsomyndigheten har bedömt att det inte finns behov av en extern referensgrupp, eftersom de kommande föreskrifterna i så hög grad liknar föreskrifter för närliggande produktslag. Vi kommer därför inte att ha något samråd utöver remissförfarandet. Förslaget till nya föreskrifter och konsekvensutredningen kommer att skickas på remiss till Regelrådet, Näringslivets regelnämnd (NNR),

I

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och till ett urval berörda myndigheter, kommuner, företag och andra organisationer.

11. Uppföljning och utvärdering

Konsekvenserna av föreskrifterna kommer att följas upp och utvärderas löpande i takt med att de träder i kraft och tillämpas. Vidare kommer föreskrifterna att ingå i det uppföljnings- och utvärderingsarbete som i övrigt görs i enlighet med Folkhälsomyndighetens plan för sådant arbete.

12. Kontaktpersoner

Ola Assarsson, ola.assarsson@folkhalsomyndigheten.se, 010-205 25 79

Janini Edvinsson, janini.edvinsson@folkhalsomyndigheten.se, 010-205 20 42

Ulf Bergsten, ulf.bergsten@folkhalsomyndigheten.se, 010-205 22 01

UTKAS

Folkhälsomyndigheten

Nuvarande föreskrifter	Föreslagna föreskrifter
<p>Tillämpningsområde</p> <p>1 § Dessa föreskrifter innehåller regler om utformningen av ett egenkontrollprogram enligt lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter</p>	<p>Tillämpningsområde</p> <p>1 § Dessa föreskrifter innehåller regler om utformningen av ett egenkontrollprogram enligt lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter. (HSLF-FS 2023:XX).</p>
<p>2 § Dessa föreskrifter gäller för:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Detaljhandel med tobaksvaror för näringsidkare som har sitt säte eller ett fast driftställe i Sverige.2. Detaljhandel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare för näringsidkare som har sitt säte eller ett fast driftställe i Sverige.3. Partihandel med tobaksvaror för näringsidkare som har sitt säte eller ett fast driftställe i Sverige.4. Gränsöverskridande distansförsäljning med tobaksvaror till Sverige.5. Gränsöverskridande distansförsäljning med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till Sverige	<p>2 § Dessa föreskrifter gäller för:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Detaljhandel med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter för näringsidkare som har sitt säte eller ett fast driftställe i Sverige.2. Partihandel med tobaksvaror för näringsidkare som har sitt säte eller ett fast driftställe i Sverige.3. Gränsöverskridande distansförsäljning med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till Sverige.4. Detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter till Sverige i fall där näringsidkaren saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige. (HSLF-FS 2023:XX).
<p>Definitioner</p> <p>3 § Termer och begrepp som används i 1 kap. 3 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter har samma betydelse i dessa föreskrifter</p>	<p>Ord och uttryck</p> <p>3 § Ord och uttryck som används i lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter har samma betydelse i dessa föreskrifter. (HSLF-FS 2023:XX).</p>
<p>4 § Ett egenkontrollprogram dokumenterar de rutiner som behövs i den verksamhet som egenkontrollprogrammet gäller för.</p>	<p>4 § Ett egenkontrollprogram dokumenterar de rutiner som behövs i den verksamhet som</p>

<p>Det ska säkerställa att de krav som följer av lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter följs vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.</p> <p>Ett egenkontrollprogram ska minst innehålla de rutiner som följer av dessa föreskrifter</p>	<p>egenkontrollprogrammet gäller för. (HSLF-FS 2023:xx).</p>
<p>Uppdatering av egenkontrollprogram</p> <p>5 § Ett egenkontrollprogram ska regelbundet följas upp och vid behov uppdateras.</p>	<p>Uppdatering av egenkontrollprogram</p> <p>5 § Ett egenkontrollprogram ska regelbundet följas upp och vid behov uppdateras.</p>
<p>Språkrav</p> <p>6 § Ett egenkontrollprogram ska vara skrivet på svenska eller engelska.</p>	<p>Språkrav</p> <p>6 § Ett egenkontrollprogram ska vara skrivet på svenska eller engelska.</p>
<p>Allmänt vad ett egenkontrollprogram ska innehålla</p> <p>7 § Ett egenkontrollprogram ska innehålla:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Namn på företaget. 2. Uppgift om vilken verksamhet egenkontrollprogrammet gäller för. 	<p>Allmänt vad ett egenkontrollprogram ska innehålla</p> <p>7 § Ett egenkontrollprogram ska innehålla:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Namn på företaget. 2. Uppgift om vilken verksamhet egenkontrollprogrammet gäller för. <ul style="list-style-type: none"> Ett egenkontrollprogram ska, utöver vad som framgår i första stycket, minst innehålla de rutiner som säkerställer att de krav som följer av lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter och dessa föreskrifter följs vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter. (HSLF-FS 2023:XX).
<p>Detaljhandel med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare</p> <p>8 § Vid detaljhandel ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de tobaksvaror som säljs är rapporterade enligt 2 kap. 2 § lagen 	<p>Detaljhandel med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare</p> <p>8 § Vid detaljhandel ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de tobaksvaror som säljs är rapporterade enligt 2 kap. 2 § lagen

<p>(2018:2088) om tobak och liknande produkter,</p> <p>2. de tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare som säljs är anmälda enligt 2 kap. 3 § eller 2 kap. 7 § samma lag,</p> <p>3. de förpackningar med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 3 kap. 1–6 §§ samma lag,</p> <p>4. det på försäljningsstället finns en tydlig och klart synbar skylt om åldersgräns enligt 5 kap. 18 § tredje stycket samma lag,</p> <p>5. ålderskontroll sker enligt 5 kap. 18–19 §§ samma lag. Detta gäller även vid försäljning genom automat, via postorder, distansförsäljning eller på liknande sätt, och</p> <p>6. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobak och liknande produkter och anslutande föreskrifter.</p>	<p>(2018:2088) om tobak och liknande produkter,</p> <p>2. de tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare som säljs är anmälda enligt 2 kap. 3 § eller 2 kap. 7 § samma lag,</p> <p>3. de förpackningar med tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 3 kap. 1–6 §§ samma lag,</p> <p>4. det på försäljningsstället finns ett tydligt och klart synbart meddelande med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till den som inte har fyllt 18 år enligt 5 kap. 17 § tredje stycket samma lag,</p> <p>5. ålderskontroll av mottagaren sker både vid försäljning och utlämning enligt 5 kap. 17 och 18 §§ samma lag, och</p> <p>6. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobak och liknande produkter och anslutande föreskrifter. (HSLF-FS 2023:XX).</p>
<p>Detaljhandel med tobaksvaror</p> <p>9 § Vid detaljhandel med tobaksvaror ska det, utöver vad som anges i 8 §, framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att</p> <p>1. de styckförpackningar som säljs uppfyller kraven på identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 7 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter,</p> <p>2. reklam och annan marknadsföring av tobaksvaror på eller i anslutning till försäljningsstället följer kraven i 4 kap. 1, 2 och 5 §§ samma lag, och</p> <p>3. en styckförpackning med tobaksvaror inte innehåller mindre mängd än vad som anges i 5 kap. 14 § samma lag.</p>	<p>Detaljhandel med tobaksvaror</p> <p>9 § Vid detaljhandel med tobaksvaror ska det, utöver vad som anges i 8 §, framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att</p> <p>1. de styckförpackningar som säljs uppfyller kraven på identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 7 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter,</p> <p>2. reklam och annan marknadsföring av tobaksvaror på eller i anslutning till försäljningsstället följer kraven i 4 kap. 1, 2 och 5 §§ samma lag, och</p> <p>3. en styckförpackning med tobaksvaror inte innehåller mindre mängd än vad som anges i 5 kap. 13 § samma lag. (HSLF-FS 2023:XX).</p>

<p>Detaljhandel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare</p> <p>10 § Vid detaljhandel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska det, utöver vad som anges i 8 §, framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att de elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs uppfyller kraven på innehåll och utformning enligt 2 kap. 8 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter.</p>	<p>Detaljhandel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare</p> <p>10 § Vid detaljhandel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska det, utöver vad som anges i 8 §, framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att de elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs uppfyller kraven på innehåll och utformning enligt 2 kap. 8 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter.</p>
<p>Partihandel med tobaksvaror</p> <p>11 § Vid partihandel med tobaksvaror ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de förpackningar som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 3 kap. 1 och 3 §§ lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, 2. de styckförpackningar som säljs uppfyller kraven på identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 7 § samma lag, 3. den som försäljningen sker till har tillstånd enligt 5 kap. 10 § samma lag, och 4. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobak och liknande produkter och anslutande föreskrifter enligt 5 kap. 12 § samma lag. 	<p>Partihandel med tobaksvaror</p> <p>11 § Vid partihandel med tobaksvaror ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de förpackningar som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 3 kap. 1 och 3 §§ lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, 2. de styckförpackningar som säljs uppfyller kraven på identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 7 § samma lag, 3. den som försäljningen sker till har tillstånd enligt 5 kap. 10 § samma lag, och 4. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobak och liknande produkter och anslutande föreskrifter enligt 5 kap. 12 § samma lag.
<p>Gränsöverskridande distansförsäljning till Sverige</p> <p>12 § Vid gränsöverskridande distansförsäljning till Sverige ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de tobaksvaror som säljs är rapporterade enligt 2 kap. 2 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, 	<p>Gränsöverskridande distansförsäljning till Sverige</p> <p>12 § Vid gränsöverskridande distansförsäljning till Sverige ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de tobaksvaror som säljs är rapporterade enligt 2 kap. 2 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, 2. de tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare

<p>2. de tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare som säljs är anmälda enligt 2 kap. 3 § eller 2 kap. 7 § samma lag,</p> <p>3. de förpackningar som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 3 kap. 1–6 §§ lagen om tobak och liknande produkter,</p> <p>4. ålderskontroll sker enligt 5 kap. 18–19 §§ samma lag, och</p> <p>5. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobak och liknande produkter och anslutande föreskrifter.</p>	<p>som säljs är anmälda enligt 2 kap. 3 § eller 2 kap. 7 § samma lag,</p> <p>3. de förpackningar som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 3 kap. 1–6 §§ lagen om tobak och liknande produkter,</p> <p>4. ålderskontroll av mottagaren sker både vid försäljning och utlämning enligt 5 kap. 17 och 18 §§ samma lag, och</p> <p>5. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobak och liknande produkter och anslutande föreskrifter. (HSLF-FS 2023:XX).</p>
<p>Gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror</p> <p>13 § Vid gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror till Sverige ska det, utöver vad som anges i 12 §, framgå av ett egenkontrollprogram hur näringsidkaren säkerställer att</p> <p>1. de styckförpackningar med tobaksvaror som säljs uppfyller kraven på identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 7 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, och</p> <p>2. en styckförpackning med tobaksvaror inte innehåller mindre mängd än vad som anges i 5 kap. 14 § samma lag.</p>	<p>Gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror</p> <p>13 § Vid gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror till Sverige ska det, utöver vad som anges i 12 §, framgå av ett egenkontrollprogram hur näringsidkaren säkerställer att</p> <p>1. de styckförpackningar med tobaksvaror som säljs uppfyller kraven på identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 7 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, och</p> <p>2. en styckförpackning med tobaksvaror inte innehåller mindre mängd än vad som anges i 5 kap. 13 § samma lag. (HSLF-FS 2023:XX).</p>
<p>Gränsöverskridande distansförsäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare</p> <p>14 § Vid gränsöverskridande distansförsäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till Sverige ska det, utöver vad som anges i 12 §, framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att de elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs uppfyller kraven på innehåll och utformning enligt 2 kap. 8 § lagen</p>	<p>Gränsöverskridande distansförsäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare</p> <p>14 § Vid gränsöverskridande distansförsäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till Sverige ska det, utöver vad som anges i 12 §, framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att de elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs uppfyller kraven på innehåll och utformning enligt 2 kap. 8 § lagen</p>

(2018:2088) om tobak och liknande produkter.	(2018:2088) om tobak och liknande produkter.
	<p>Detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter</p> <p>15 § Vid detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de tobaksfria nikotinprodukter som säljs är anmälda enligt 5 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter, 2. de förpackningar med tobaksfria nikotinprodukter som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 7-8 §§ samma lag, 3. det på försäljningsstället finns ett tydligt och klart synbart meddelande med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut tobaksfria nikotinprodukter till den som inte har fyllt 18 år enligt 19 § tredje stycket samma lag, 4. ålderskontroll av mottagaren sker både vid försäljning och utlämning enligt 19-20 §§ samma lag, 5. reklam och annan marknadsföring av tobaksfria nikotinprodukter på eller i anslutning till försäljningsstället följer kraven i 9-10 §§ samma lag, och 6. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobaksfria nikotinprodukter och anslutande föreskrifter. (HSLF-FS 2023:XX).
	<p>Detaljhandel till Sverige</p> <p>16 § Vid detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter till Sverige ska det framgå av egenkontrollprogrammet hur näringsidkaren säkerställer att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de tobaksfria nikotinprodukter som säljs är anmälda enligt 5 § lagen

	<p>(2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter,</p> <ol style="list-style-type: none">2. de förpackningar med tobaksfria nikotinprodukter som säljs uppfyller kraven på märkning och innehållsdeklaration enligt 7-8 §§ samma lag,3. ålderskontroll av mottagaren sker både vid försäljning och utlämning enligt 19-20 §§ samma lag, och4. personalen informeras och får det stöd som de behöver för att kunna följa lagen om tobaksfria nikotinprodukter och anslutande föreskrifter. <i>(HSLF-FS 2023:XX)</i>.
--	---

UTKAST

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN xxx-xxxx, Artikelnummer xxxxxxxx

Utgivare: Chefsjurist Pär Odman, Socialstyrelsen

Föreskrifter om ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (FoHMFS 2015:1) om kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare;

HSLF-FS
2023:xx

Utkom från trycket
den xx juli 20xx
Omtryck

beslutade den DDMMÅÅ.

Folkhälsomyndigheten föreskriver med stöd av 4 § första stycket 7 alkoholförordningen (2010:1636), 8 kap. 15 § förordningen (2019:223) om tobak och liknande produkter samt 4 § första stycket 8 förordningen (2022:1263) om tobaksfria nikotinprodukter i fråga om myndighetens föreskrifter och allmänna råd (FoHMFS 2015:1) om kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare¹

dels att rubriken till myndighetens föreskrifter och allmänna råd ska ha följande lydelse,

dels att 1, 2, och 5 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 2 och 5 §§ ska ha följande lydelse.

Folkhälsomyndigheten beslutar även om följande allmänna råd.

Författningen kommer därför att ha följande lydelse från och med den dag då denna författning träder i kraft.

¹ Senaste lydelse av författningens rubrik HSLF-FS 2020:49.

Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter

Tillämpningsområde

1 § Denna författning innehåller bestämmelser om hur kommuner ska genomföra tillsynsmetoden kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter. De allmänna råden är rekommendationer för tillämpningen av 9 kap. 15 a § alkohollagen (2010:1622), 7 kap. 22 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och 37 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter samt för 4 § i dessa föreskrifter. (HSLF-FS 2023:xx).

Ord och uttryck

2 § Kontrollköpare betyder i denna författning och allmänna råd en person som på en kommuns uppdrag köper folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter, för att kommunen ska kunna tillämpa kontrollköp som tillsynsmetod. (HSLF-FS 2023:xx).

Avtal mellan kommunen och kontrollköparen

3 § Kommunen ska upprätta ett avtal med kontrollköparen. Avtalet ska innehålla uppdraget och ansvarsförhållandet mellan kommunen och kontrollköparen. Kommunen ska inte ge kontrollköparen i uppdrag att själv underrätta näringsidkaren om genomfört kontrollköp. (HSLF-FS 2020:49).

Information och instruktion om kontrollköp

4 § Kommunen ska informera kontrollköparen om tillsynsmetoden. Kommunen ska, som ett stöd till kontrollköparen, ge instruktioner om hur kontrollköpet ska utföras. (HSLF-FS 2020:49).

Allmänna råd

Instruktionens innehåll

Instruktionen för kontrollköp bör innehålla följande:

- hur kontrollköparen ska agera vid kontrollköpet,
- vilka varor som kontrollköparen ska försöka köpa, vad avser folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter,

- vad kontrollköparen behöver uppmärksamma och därefter dokumentera i samband med kontrollköpet,
- hur kontrollköparen ska överlämna inköpta varor och rapportera till kommunen, och
- hur kontrollköparen kan hantera eventuella konfliktsituationer. (HSLF-FS 2023:xx).

Genomförande av kontrollköp

5 § Kontrollköparen ska genomföra kontrollköpet utan att lämna felaktiga eller vilseledande uppgifter eller utöva andra påtryckningar för att få köpa folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter. (HSLF-FS 2023:xx).

Allmänna råd till alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter och lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Ungdomligt utseende

Kontrollköp är en metod som är till för att förbättra rutinerna för ålderskontroll. För att metoden ska vara ändamålsenlig bör kommunen anlita personer med ungdomligt utseende som ska utföra kontrollköp. (FoHMF 2015:1).

Kontrollköparen bör inte visa legitimation

Vid kontrollköp testar kommunen om det går att köpa folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter utan att visa legitimation. Kommunen kontrollerar att den som lämnar ut varan förvisar sig om att kunden har fyllt 18 år genom att begära legitimation. Vid kontrollköpet bör kontrollköparen inte visa legitimation. Genom kontrollköpet testar kommunen om säljaren nekar försäljning av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter om kontrollköparen inte kan visa legitimation. (HSLF-FS 2023:xx).

Dokumentation av kontrollköpet

Dokumentationen av kontrollköp bör innehålla följande uppgifter:

- datum och tidpunkt för kontrollköpet,
- försäljningsställe,
- i vilken kassa kontrollköpet ägde rum,
- kön och ungefärlig ålder på personen i kassan, samt namn om det gått att utläsa exempelvis av en namnbricka,
- vilka varor som kontrollköpet avsåg,

- om kontrollköparen blev tillfrågad om sin ålder,
- om kontrollköparen blev ombedd att visa legitimation,
- om kontrollköparen fick eller inte fick köpa folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter,
- en notering om att kommunen har underrättat näringsidkaren om kontrollköpet, och
- en notering om innehållet i dialogen mellan kommunen och näringsidkaren. (HSLF-FS 2023:xx).

Underrättelse om genomfört kontrollköp

Enligt alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter samt lagen om tobaksfria nikotinprodukter ska kommunen snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren om kontrollköpet. Det minskar det dolda inslaget i metoden. Underrättelsen bör innehålla följande information:

- var och när kontrollköpet ägde rum,
- i vilken kassa kontrollköpet ägde rum,
- resultatet av kontrollköpet, och
- kontaktuppgifter till ansvarig på kommunen. (HSLF-FS 2023:xx).

Innehållet i dialogen mellan kommunen, den som lämnar ut varan och näringsidkaren

Syftet med kontrollköp är att ge underlag för en dialog mellan kommunen och den som lämnar ut folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter om skyldigheten att förvissa sig om att kunden har fyllt 18 år.

Om den som lämnar ut varan är någon annan än näringsidkaren bör kommunen inkludera näringsidkaren i dialogen.

Kommunen bör i dialogen ta upp följande:

- resultatet av kontrollköpet,
- varför det finns en åldersgräns för köp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter,
- svårigheter med att bedöma om en kund har fyllt 18 år,
- försäljningsställets rutiner för ålderskontroll,
- personligt straffansvar för den som lämnar ut varan till en person som inte fyllt har 18 år, och
- att näringsidkaren har ansvar för att informera personalen om försäljningsbestämmelserna om folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter.

Näringsidkaren bör få möjlighet att ta upp eventuella problem med att förvissa sig om att kunden har fyllt 18 år. Näringsidkaren bör även få möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter på området.

Kommunen bör i dialogen med näringsidkaren beröra försäljningsställets egenkontrollprogram och särskilt delen om ålderskontroll. (HSLF-FS 2023:xx)

Hantering av inköpt folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter

Kommunen bör fastställa rutiner för hantering av inköpt folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter.

Av rutinen bör det framgå hur kontrollköparen ska överlämna inköpta varor till kommunen. Det bör även framgå hur kommunen ska ta hand om varorna, till exempel genom att förstöra dem. (HSLF-FS 2023:xx).

Denna författning² träder i kraft den 1 november 2023.

KARIN TEGMARK WISELL

Bitte Bråstad

² HSLF-FS 2023:xx

Folkhälsomyndigheten

Konsekvensutredning – Ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (FoHMFS 2015:1) om kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

1 Sammanfattning

Tobaksfria nikotinprodukter är numera reglerade genom lag och förordning. Vissa av reglerna behöver dock kompletteras för att uppnå syftena med lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter, LTN, däribland syftet att öka skyddet för barns och ungas hälsa. För att uppnå syftet föreslår vi att Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (FoHMFS 2015:1) om kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare kompletteras med regler om kontrollköp av tobaksfria nikotinprodukter.

Vi bedömer att föreskrifterna kommer att få måttlig påverkan både på de aktörer som utövar tillsyn och ger tillsynsvägledning på området (kommunerna, länsstyrelserna och Folkhälsomyndigheten) och på detaljhandlarna som vill sälja tobaksfria nikotinprodukter.

Föreskrifterna om kontrollköp föreslås träda i kraft den 1 november 2023.

2 Beskrivning av problemet och vad Folkhälsomyndigheten vill uppnå

2.1 Problemet

En kommun får enligt 37 § LTN genomföra kontrollköp i syfte att ge underlag för en dialog mellan kommunen och den som lämnar ut tobaksfria nikotinprodukter om skyldigheten att förvissa sig om att mottagaren har fyllt 18 år.

Kontrollköpet innehåller flera moment och utgör en form av myndighetsutövning. Det bör därför regleras särskilt hur ett kontrollköp ska gå till. En reglering kan också säkerställa en mer enhetlig hantering hos kommunerna.

2.2 Bakgrund och förslag

En tobaksfri nikotinprodukt är en produkt som är avsedd för konsumtion och som innehåller nikotin men inte tobak, exempelvis tobaksfria nikotinpåsar. Regler om tobaksfria nikotinprodukter finns i LTN, som huvudsakligen trädde i kraft den 1 augusti 2022.

Genom LTN fick Folkhälsomyndigheten ett flertal nya uppdrag som nationell tillsynsmyndighet. I förordningen (2022:1263) om tobaksfria nikotinprodukter (FTN) gavs Folkhälsomyndigheten därtill ett antal bemyndiganden att meddela föreskrifter på området, däribland i fråga om kontrollköp. Föreskrifterna kompletterar bestämmelserna i lag och förordning.

Kontrollköp

Ett kontrollköp innebär att en person över 18 år med ett ungdomligt utseende testar om det går att köpa produkter med ålderskrav – exempelvis tobaksvaror – utan att den som säljer eller lämnar ut varorna försäkras sig om att personen har fyllt 18 år. Kontrollköpet utförs på uppdrag av kommunen.

Kontrollköpet syftar alltså till att undersöka hur ålderskontrollen fungerar. Resultatet från kontrollköpet används sedan som underlag för en dialog mellan kommunen och den som sålt eller lämnat ut varan. Kontrollköpet får inte ligga till grund för en administrativ åtgärd (exempelvis försäljningsförbud eller återkallelse av tillstånd).

Förslaget

Syftet med kontrollköp av tobaksfria nikotinprodukter är densamma som kontrollköp av tobaksvaror m.m. Föreskrifterna som rör de tobaksfria produkterna bör därför vara så lika dem om folköl, tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som lagstiftningen tillåter. Eftersom det redan finns föreskrifter och allmänna råd för kontrollköp av de produkterna, anser vi att även tobaksfria nikotinprodukter kan inkluderas i dessa. Vi bedömer att det kommer att underlätta för de kommunala tjänstemän som utövar tillsyn att alla föreskrifter och allmänna råd om kontrollköp finns på ett ställe.

3 Folkhälsomyndighetens bemyndigande

Enligt 48 § LTN får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om genomförandet av kontrollköp enligt 37 § samma lag. I 4 § 8 förordningen (2022:1263) om tobaksfria nikotinprodukter, FTN, ges

Folkhälsomyndigheten bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter om genomförandet av kontrollköp. Bemyndigandet byter beteckning från 4 § till 16 § den 1 januari 2024.

3.1 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Föreskrifterna förslås träda ikraft den 1 november 2023. Inga övergångsbestämmelser bedöms vara nödvändiga vid införandet av föreskrifterna.

4 Beskrivning av alternativa lösningar och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Det finns olika sätt att uppnå ett visst syfte. Ibland kan det ske till exempel genom att en myndighet utfärdar föreskrifter, eller överlämnar åt aktörerna på marknaden att själva vidta åtgärder för att uppnå syftet.

Ett bemyndigande att utfärda föreskrifter innebär alltså inte en skyldighet att göra det¹. Om behovet kan tillgodoses på ett mindre ingripande sätt bör det inte regleras genom föreskrifter. Myndigheterna måste ta ställning till både om de kostnader som föreskrifterna ger upphov till kan godtas och vad eventuella alternativa lösningar kostar.

Folkhälsomyndigheten bedömer att det saknas alternativa lösningar i detta fall. För att förtydliga för kommunerna hur ett kontrollköp av tobaksfria nikotinprodukter ska gå till bör kontrollköp av dessa produkter regleras i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd. Alla kontrollköp bör utföras på samma vis oavsett produkttyp och samtliga produkter bör därför omfattas av föreskrifterna och de allmänna råden.

I det fall vi inte reglerar kontrollköp av tobaksfria nikotinprodukter kan det uppstå en risk att kontrollköp av dessa produkter inte genomförs eller att det sker på ett annat vis än för övriga produkter.

4.1 Allmänna råd

Allmänna råd skiljer sig från föreskrifter genom att de inte är bindande för vare sig myndigheter eller enskilda. De allmänna råden är i stället generella

¹ Ds 1998:43 Utgångspunkter för myndigheternas regelarbete, s.21

rekommendationer om tillämpningen av författningen och anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende.

De föreskrifter som vi här föreslår innehåller allmänna råd som förtydligar och konkretiserar föreskrifterna.

5 Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

5.1 Näringsliv

5.1.1 Detaljhandlare

De handlare som redan i dag säljer tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, samt nu också tobaksfria nikotinprodukter, kommer inte att påverkas nämnvärt av den föreslagna regleringen, eftersom de redan idag kan bli föremål för kontrollköp. Det nya för dem är dialogen med kommunen om 18-årsgränsen för köp och utlämning av tobaksfria nikotinprodukter.

För de handlare som har försäljningsställen som enbart säljer tobaksfria nikotinprodukter är tillsynsmetoden kontrollköp ny sedan den 1 augusti 2022. Ägarna till dessa specialiserade försäljningsställen känner kanske inte till tillsynsmetoden eller Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om kontrollköp och kan därför behöva lägga lite tid på att läsa in sig på dem.²

Detaljhandel på distans kommer inte att påverkas

De som säljer tobaksfria nikotinprodukter till konsumenter enbart genom handel på distans kommer inte att påverkas av den nya regleringen i föreskrifterna och de allmänna råden, eftersom det framgår av förarbetena till LTN att bestämmelsen om kontrollköp inte omfattar detaljhandel på distans.³

² Den 31 december 2022 var det enligt uppgifter till Folkhälsomyndighetens länsrapport (länsrapportens undersökning för år 2022, Folkhälsomyndighetens totalundersökning som vänder sig till landets samtliga 21 länsstyrelser och 290 kommuner.) omkring 2 266 stycken anmälda försäljningsställen som sålde tobaksfria nikotinprodukter. Det är dock inte specificerat hur många försäljningsställen som enbart säljer tobaksfria nikotinprodukter eller hur många försäljningsställen som även säljer tobak och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

³ Regeringen har i prop. 2021/22:200 sid 96 f konstaterat att för att det ska vara möjligt att uppgge oriktiga personuppgifter skulle det krävas ett uttryckligt lagstöd, vilket saknas i dag. Med hänsyn till den restriktiva hållning som finns i svensk rätt anser regeringen därför att det inte framstår som

5.2 Kommuner

Kommunerna berörs bara marginellt av förslaget

Sveriges 290 kommuner kommer att beröras av förslaget eftersom de ansvarar för kontrollköpen. Kommunerna behöver informera de ungdomar som ska utföra kontrollköp om reglerna för åldersgräns vid handel med tobaksfria nikotinprodukter. Eftersom metoden kontrollköp är känd hos kommunerna sedan tidigare bör den nya regleringen inte medföra några större konsekvenser.

Folkhälsomyndigheten bedömer att kommunerna kan använda samma ungdomar som de har anställt för kontrollköp av tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Kontrollköparen känner till tillsynsmetoden men kan eventuellt behöva information om reglerna för 18-årsgränsen för köp av tobaksfria nikotinprodukter samt information om produkten.

Folkhälsomyndigheten bedömer att antalet extra kontrollköp som den föreslagna ändringen kommer att leda till blir relativt få. Enligt uppgifter till Folkhälsomyndighetens länsrapport för 2022 utförde 64 kommuner kontrollköp av tobak på totalt cirka 12 procent av antalet tobakstillstånd. Vidare framgår av länsrapporten att 23 kommuner utförde kontrollköp av elektroniska cigaretter på totalt cirka 1 procent av antalet anmäla försäljningsställen.

Antalet genomförda kontrollköp har successivt minskat de senaste åren. Under 2017 genomfördes totalt 2 529 kontrollköp av tobaksvaror men har sedan minskat till endast 989 under 2020. Under 2021 har utförda kontrollköp återigen ökat. Det kan finnas flera förklaringar till den minskning som skedde under 2019 och 2020. I början av perioden hanterade kommunerna nya ansökningar om tobakstillstånd och därefter kom pandemin med begränsningar i att utföra besök på försäljningsställen.

Kontrollköp genomförs framförallt på cigaretter och snus och tobaksfria nikotinprodukter bedöms säljas på dessa försäljningsställen. Vid beräkningarna används därför dessa försäljningsställen som utgångspunkt.

Beräkningarna blir därmed något preliminära, men om samma andel kontrollköp utförs när det gäller tobaksfria nikotinprodukter som för tobaksvaror betyder det att kontrollköp kommer att utföras på cirka 650 försäljningsställen. Detta är i snitt 2 kontrollköp per kommun. Räknat på att 64 kommuner utför dessa kontrollköp blir det i snitt cirka 10 kontrollköp per kommun.

lämpligt att i detta sammanhang föreslå att kommunerna ska få tillgång till fingerade personnummer. Det är alltså inte möjligt att använda oriktiga personuppgifter för att beställa en vara i en webbutik.

5.3 Statliga myndigheter

De föreslagna föreskrifterna får på den statliga sidan framför allt påverka på Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna samt i viss utsträckning på Polismyndigheten.

5.3.1 Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten kommer att beröras av regleringen eftersom myndigheten kommer att behöva genomföra informations- eller utbildningsinsatser till länsstyrelser och kommuner. Insatserna bedöms dock inte bli så omfattande, eftersom kontrollköp är en inarbetad tillsynsmetod.

5.3.2 Länsstyrelserna

Länsstyrelsen ska följa upp kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd. De kommer därmed att påverkas av föreskrifterna i den rollen.

Kommunerna tillämpar redan idag tillsynsmetoden kontrollköp, och tillägget med tobaksfria nikotinprodukter föranleder därför inte någon större informationsinsats eller utbildningsinsats av länsstyrelserna.

5.3.3 Polismyndigheten

Polismyndigheten utför inte kontrollköp men behöver känna till reglerna och berörs därför av dem i begränsad omfattning.

6 Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Folkhälsomyndighetens reglering medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda alternativen till reglering

6.1 Ekonomiska effekter

6.1.1 Detaljhandlare

Kontrollköp är en form av tillsyn. Kommunerna är därmed berättigade att ta ut en avgift enligt 40 § LTN, vilket innebär en motsvarande kostnad för den

detaljhandlare som betalar avgiften. Dessa konsekvenser följer dock redan av LTN och inte av den aktuella regleringen.

6.1.2 Kommuner

Kommunerna utövar tillsyn över att reglerna om ålderskontroll följs av handlarna genom bland annat kontrollköp. Föreskrifterna gör det tydligt att kontrollköp av tobaksfria nikotinprodukter ska följa samma rutiner som ett kontrollköp av folköl, tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningshållare. Med fler områden att utöva kontrollköp över kan det komma att öka kommunernas arbetsbörda, dock bara marginellt (se resonemang i avsnitt 5.2).

6.1.3 Länsstyrelserna

Länsstyrelserna ansvarar för att biträda kommunerna med information och råd om ålderskontroll, dit kontrollköp hör. Länsstyrelserna ger redan idag information och råd om reglerna om ålderskontroll vid köp av folköl, tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningshållare. Folkhälsomyndigheten bedömer att de föreslagna föreskrifterna inte kommer öka arbetsbelastningen nämnvärt, och därmed inte heller påverka länsstyrelserna kostnadsmässigt eller på annat sätt.

6.1.4 Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten ansvarar för att ge tillsynsvägledning och information när det gäller kommunernas tillsyn av ålderskraven, dit kontrollköp hör. Det innebär att Folkhälsomyndigheten på grund av föreskrifterna behöver ta fram informationsmaterial om kontrollköp av tobaksfria nikotinprodukter. Dessa insatser bedöms dock vara måttliga, både kostnadsmässigt och på annat sätt.

6.2 Miljö, jämställdhet och sociala konsekvenser

6.2.1 Miljömässiga konsekvenser

Förslaget bedöms inte få några miljömässiga konsekvenser.

6.2.2 Sociala konsekvenser inklusive jämställdhet och hälsa

Kontrollköp syftar till att undersöka hur ålderskontrollen fungerar och att hjälpa näringsidkarna att utveckla väl fungerade rutiner för ålderskontroll. Därigenom bidrar kontrollköpet till att öka skyddet för framförallt barns och ungas hälsa.

7 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Tillsyn av tobaksfria nikotinprodukter är inte föremål för harmoniserade regler inom EU-rätten. Medlemsstaterna är därmed fria att lagstifta inom området under förutsättning att bland annat EUF-fördragets generella regler om de fyra friheterna respekteras. Folkhälsomyndigheten bedömer att tillägget av tobaksfria nikotinprodukter i de befintliga föreskrifterna och allmänna råden inte är diskriminerande och inte innebär några åtgärder som på något annat sätt hindrar utövandet av de fyra friheterna. Myndigheten bedömer också att förslaget är proportionerligt.

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden ska medlemsstaterna anmäla nya krav, eller ändringar av befintliga krav, på tjänsteverksamhet till Europeiska kommissionen. Folkhälsomyndigheten bedömer att de förslagna föreskrifterna inte är av sådan art att de ska anmälas enligt tjänstedirektivet, eftersom de inte innehåller några krav vid utövande av tjänsteverksamhet.

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster, är medlemsstaterna skyldiga att anmäla förslag till nya föreskrifter som innehåller krav på en produkts egenskaper till kommissionen. Folkhälsomyndigheten bedömer att föreskrifterna inte utgör sådana tekniska föreskrifter som ska anmälas enligt direktivet eftersom de inte innehåller krav på några produkters egenskaper.

8 Företag

8.1 Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Kontrollköp anses inte kunna genomföras på ett tillförlitligt sätt när försäljningen sker genom distansförsäljning. De företag som berörs av regleringen är därmed de som bedriver sin verksamhet från fysiska försäljningsställen.

Antalet näringsidkare i Sverige med fysiska försäljningsställen för tobaksfria nikotinprodukter kan, enligt Folkhälsomyndighetens bedömning, likställas med

antalet detaljhandelstillstånd för tobaksvaror plus antalet anmälda försäljningsställen av e-cigarett (cirka 300). Det totala antalet fysiska försäljningsställen som tillhandahåller tobaksfria nikotinprodukter bedömdes utifrån denna beräkningsmetod uppgå till cirka 7 800 år 2022.

Tabell 1 Antal detaljister av tobaksvaror uppdelad efter företagsstorlek, år 2022.

SNI-kod / Företagsstorlek	Enmansföretag	Mikro	Små	Medelstora	Stora
47.260 tobaksaffärer	429	430	25	0	0
47.111 varuhus och stormarknader med brett sortiment, mest livsmedel, drycker och tobak	68	22	15	28	3
47.112 livsmedelsbutiker med brett sortiment	2293	1707	1303	314	29
47.810 torg- och marknadshandel med livsmedel, drycker och tobak	640	142	9	1	0
Summa (andel)	3 430 (46%)	2 301 (31%)	1 352 (18%)	343 (5%)	32 (0%)

Källa: Företag (FDB) efter näringsgren SNI2007 och storleksklass. År 2008–2022, [Statistikdatabasen SCB](#), uttag 2023-05-02.

8.2 Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader.

En detaljhandlare som säljer tobaksfria nikotinprodukter måste ha ett egenkontrollprogram med rutiner för bland annat ålderskontrollen. Kontrollköpet utförs för att kontrollera om rutinerna följs och är tillräckliga. Om inte kan egenkontrollprogrammet behöva ändras eller personalen behöva utbildas. Föreskrifterna om kontrollköp innebär enligt Folkhälsomyndighetens bedömning inte i sig något merarbete eller några administrativa kostnader för företagen.

8.3 Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Folkhälsomyndigheten bedömer att regleringen inte medför några andra kostnader för företagen än de som nämns i avsnitt 8.2.

8.4 Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Föreskrifterna bedöms inte ha någon påverkan på konkurrensförhållandena för företagen.

8.5 Beskrivning av hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

Folkhälsomyndigheten kan inte se att de föreslagna föreskrifterna av kontrollköp medför några andra konsekvenser av betydelse för företagen.

8.6 Beskrivning av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

Folkhälsomyndigheten bedömer att några särskilda hänsyn inte behöver tas till små företag.

9 Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Lagen om tobaksfria nikotinprodukter, däribland bestämmelsen om kontrollköp, trädde i huvudsak i kraft den 1 augusti 2022.

Folkhälsomyndighetens avsikt är att föreskrifterna ska träda i kraft den 1 november 2023.

Målgruppsanpassad information kommer att publiceras löpande på Folkhälsomyndighetens webbplats under arbetets gång samt i samband med publiceringen.

10 Samråd

Folkhälsomyndigheten har bedömt att det inte finns behov av en extern referensgrupp, med hänsyn till att de kommande föreskrifterna i så hög grad liknar

I

föreskrifter för närliggande produktslag. Vi kommer därför inte att ha något samråd utöver remissförfarandet. Förslaget till nya föreskrifter och konsekvensutredningen kommer att skickas på remiss till Regelrådet, Näringslivets regelnämnd (NNR), Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och till ett urval berörda myndigheter, kommuner, företag och andra organisationer.

11 Uppföljning och utvärdering

Konsekvenserna av föreskrifterna kommer att följas upp och utvärderas löpande i takt med att de träder i kraft och tillämpas. Vidare kommer föreskrifterna att ingå i det uppföljnings- och utvärderingsarbete som i övrigt görs i enlighet med Folkhälsomyndighetens plan för sådant arbete.

12 Kontaktpersoner

Ola Assarsson, ola.assarsson@folkhalsomyndigheten.se, 010-205 25 79

Janini Edvinsson, janini.edvinsson@folkhalsomyndigheten.se, 010-205 20 42

Ulf Bergsten, ulf.bergsten@folkhalsomyndigheten.se, 010-205 22 01

Folkhälsomyndigheten

Nuvarande föreskrifter	Föreslagna föreskrifter
<p>Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare</p> <p>Tillämpningsområde</p> <p>1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om hur kommuner ska genomföra tillsynsmetoden kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. De allmänna råden är rekommendationer för tillämpningen av 9 kap. 15 a § alkohollagen (2010:1622) och 7 kap. 22 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter samt för 4 § i dessa föreskrifter. (HSLF-FS 2020:49).</p>	<p>Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och tobaksfria nikotinprodukter</p> <p>Tillämpningsområde</p> <p>1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om hur kommuner ska genomföra tillsynsmetoden kontrollköp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter. De allmänna råden är rekommendationer för tillämpningen av 9 kap. 15 a § alkohollagen (2010:1622), 7 kap. 22 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och 37 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter samt för 4 § i dessa föreskrifter. (HSLF-FS 2023:xx)</p>
<p>Definitioner</p> <p>2 § Kontrollköpare betyder i dessa föreskrifter och allmänna råd en person som på en kommuns uppdrag köper folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare, för att kommunen ska kunna tillämpa kontrollköp som tillsynsmetod. (HSLF-FS 2020:49).</p>	<p>Ord och uttryck</p> <p>2 § Kontrollköpare betyder i dessa föreskrifter och allmänna råd en person som på en kommuns uppdrag köper folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter, för att kommunen ska kunna tillämpa kontrollköp som tillsynsmetod. (HSLF-FS 2023:xx).</p>
<p>Avtal mellan kommunen och kontrollköparen</p> <p>3 § Kommunen ska upprätta ett avtal med kontrollköparen. Avtalet ska innehålla uppdraget och ansvarsförhållandet mellan kommunen och kontrollköparen. Kommunen ska inte ge kontrollköparen i uppdrag att</p>	<p>Avtal mellan kommunen och kontrollköparen</p> <p>3 § Kommunen ska upprätta ett avtal med kontrollköparen. Avtalet ska innehålla uppdraget och ansvarsförhållandet mellan kommunen och kontrollköparen. Kommunen ska inte ge kontrollköparen i uppdrag att själv underrätta näringsidkaren om</p>

<p>självt underrätta näringsidkaren om genomfört kontrollköp. (HSLF-FS 2020:49)</p>	<p>genomfört kontrollköp. (HSLF-FS 2020:49)</p>
<p>Information och instruktion om kontrollköp</p> <p>4 § Kommunen ska informera kontrollköparen om tillsynsmetoden. Kommunen ska, som ett stöd till kontrollköparen, ge instruktioner om hur kontrollköpet ska utföras. (HSLF-FS 2020:49).</p>	<p>Information och instruktion om kontrollköp</p> <p>4 § Kommunen ska informera kontrollköparen om tillsynsmetoden. Kommunen ska, som ett stöd till kontrollköparen, ge instruktioner om hur kontrollköpet ska utföras. (HSLF-FS 2020:49).</p>
<p>Allmänna råd</p> <p><i>Instruktionens innehåll</i></p> <p>Instruktionen för kontrollköp bör innehålla följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hur kontrollköparen ska agera vid kontrollköpet, – vilka varor som kontrollköparen ska försöka köpa, vad avser folköl, cigaretter, snus, annan tobaksvara, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare, – vad kontrollköparen behöver uppmärksamma och därefter dokumentera i samband med kontrollköpet, – hur kontrollköparen ska överlämna inköpta varor och rapportera till kommunen, och – hur kontrollköparen kan hantera eventuella konfliktsituationer. (HSLF-FS 2020:49). 	<p>Allmänna råd</p> <p><i>Instruktionens innehåll</i></p> <p>Instruktionen för kontrollköp bör innehålla följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hur kontrollköparen ska agera vid kontrollköpet, – vilka varor som kontrollköparen ska försöka köpa, vad avser folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter – vad kontrollköparen behöver uppmärksamma och därefter dokumentera i samband med kontrollköpet, – hur kontrollköparen ska överlämna inköpta varor och rapportera till kommunen, och – hur kontrollköparen kan hantera eventuella konfliktsituationer. (HSLF-FS 2023:00).
<p>Lämnande av korrekta uppgifter vid kontrollköpet</p> <p>5 § Kontrollköparen ska genomföra kontrollköpet utan att lämna felaktiga eller vilseledande uppgifter eller utöva andra påtryckningar för att få köpa folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare. (HSLF-FS 2020:49)</p>	<p>Genomförande av kontrollköp</p> <p>5 § Kontrollköparen ska genomföra kontrollköpet utan att lämna felaktiga eller vilseledande uppgifter eller utöva andra påtryckningar för att få köpa folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter. (HSLF-FS 2023:xx)</p>

<p>Allmänna råd till alkohollagen och lagen om tobak och liknande produkter</p> <p><i>Ungdomligt utseende</i></p> <p>Kontrollköp är en metod som är till för att förbättra rutinerna för ålderskontroll. För att metoden ska vara ändamålsenlig bör kommunen anlita personer med ungdomligt utseende som ska utföra kontrollköp.</p> <p><i>Kontrollköparen bör inte visa legitimation</i></p> <p>Vid kontrollköp testar kommunen om det går att köpa folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare utan att visa legitimation. Kommunen kontrollerar att den som lämnar ut varan förvissas sig om att kunden har fyllt 18 år genom att begära legitimation. Vid kontrollköpet bör kontrollköparen inte visa legitimation. Genom kontrollköpet testar kommunen om säljaren nekar försäljning av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare om kontrollköparen inte kan visa legitimation. (HSLF-FS 2020:49).</p> <p><i>Dokumentation av kontrollköpet</i></p> <p>Dokumentationen av kontrollköp bör innehålla följande uppgifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> – datum och tidpunkt för kontrollköpet, – försäljningsställe, – i vilken kassa kontrollköpet ägde rum, – kön och ungefärlig ålder på personen i kassan, samt namn om det gått att utläsa exempelvis av en namnbricka, – vilka varor som kontrollköpet avsåg, – om kontrollköparen blev tillfrågad om sin ålder, – om kontrollköparen blev ombedd att visa legitimation, – om kontrollköparen fick eller inte fick köpa folköl, tobaksvaror, 	<p>Allmänna råd till alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter och lagen om tobaksfria nikotinprodukter</p> <p><i>Ungdomligt utseende</i></p> <p>Kontrollköp är en metod som är till för att förbättra rutinerna för ålderskontroll. För att metoden ska vara ändamålsenlig bör kommunen anlita personer med ungdomligt utseende som ska utföra kontrollköp. (FoHMFS 2015:1)</p> <p><i>Kontrollköparen bör inte visa legitimation</i></p> <p>Vid kontrollköp testar kommunen om det går att köpa folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter utan att visa legitimation. Kommunen kontrollerar att den som lämnar ut varan förvissas sig om att kunden har fyllt 18 år genom att begära legitimation. Vid kontrollköpet bör kontrollköparen inte visa legitimation. Genom kontrollköpet testar kommunen om säljaren nekar försäljning av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter om kontrollköparen inte kan visa legitimation. (HSLF-FS 2023:xx)</p> <p><i>Dokumentation av kontrollköpet</i></p> <p>Dokumentationen av kontrollköp bör innehålla följande uppgifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> – datum och tidpunkt för kontrollköpet, – försäljningsställe, – i vilken kassa kontrollköpet ägde rum, – kön och ungefärlig ålder på personen i kassan, samt namn om det gått att utläsa exempelvis av en namnbricka, – vilka varor som kontrollköpet avsåg, – om kontrollköparen blev tillfrågad om sin ålder, – om kontrollköparen blev ombedd att visa legitimation,
---	---

<p>elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare, – en notering om att kommunen har underrättat näringsidkaren om kontrollköpet, och – en notering om innehållet i dialogen mellan kommunen och näringsidkaren. (HSLF-FS 2020:49)</p> <p><i>Underrättelse om genomfört kontrollköp</i></p> <p>Enligt alkohollagen och lagen om tobak och liknande produkter ska kommunen snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren om kontrollköpet. Det minskar det dolda inslaget i metoden. Underrättelsen bör innehålla följande information: – var och när kontrollköpet ägde rum, – i vilken kassa, – resultatet av kontrollköpet, och – kontaktuppgifter till ansvarig på kommunen. (HSLF-FS 2020:49).</p> <p><i>Innehållet i dialogen mellan kommunen, den som lämnar ut varan och näringsidkaren</i></p> <p>Syftet med kontrollköp är att ge underlag för en dialog mellan kommunen och den som lämnar ut folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare, om skyldigheten att förvissa sig om att mottagaren har uppnått 18 år. Om den som lämnar ut varan är någon annan än näringsidkaren bör kommunen inkludera näringsidkaren i dialogen. Kommunen bör i dialogen ta upp följande: – resultatet av kontrollköpet, – varför det finns en åldersgräns för köp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, – svårigheter med att bedöma om en kund fyllt 18 år,</p>	<p>– om kontrollköparen fick eller inte fick köpa folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter, – en notering om att kommunen har underrättat näringsidkaren om kontrollköpet, och – en notering om innehållet i dialogen mellan kommunen och näringsidkaren. (HSLF-FS 2023:xx)</p> <p><i>Underrättelse om genomfört kontrollköp</i></p> <p>Enligt alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter samt lagen om tobaksfria produkter ska kommunen snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren om kontrollköpet. Det minskar det dolda inslaget i metoden. Underrättelsen bör innehålla följande information: – var och när kontrollköpet ägde rum, – i vilken kassa, – resultatet av kontrollköpet, och – kontaktuppgifter till ansvarig på kommunen. (HSLF-FS 2023:xx)</p> <p><i>Innehållet i dialogen mellan kommunen, den som lämnar ut varan och näringsidkaren</i></p> <p>Syftet med kontrollköp är att ge underlag för en dialog mellan kommunen och den som lämnar ut folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter om skyldigheten att förvissa sig om att mottagaren har uppnått 18 år. Om den som lämnar ut varan är någon annan än näringsidkaren bör kommunen inkludera näringsidkaren i dialogen. Kommunen bör i dialogen ta upp följande: – resultatet av kontrollköpet, – varför det finns en åldersgräns för köp av folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och</p>
---	---

<p>– försäljningsställets rutiner för ålderskontroll,</p> <p>– personligt straffansvar för den som lämnar ut varan till en person som inte fyllt 18 år, och</p> <p>– att näringsidkaren har ansvar att informera personalen om försäljningsbestämmelserna om folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.</p> <p>Näringsidkaren bör få möjlighet att ta upp eventuella problem med att förvissa sig om att kunden har fyllt 18 år. Näringsidkaren bör även få möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter på området. Kommunen bör i dialogen med näringsidkaren beröra försäljningsställets egenkontrollprogram och särskilt delen om ålderskontroll. (HSLF-FS 2020:49).</p> <p><i>Hanteringen av inköpt folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare</i></p> <p>Kommunen bör fastställa rutiner för hantering av inköpt folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Av rutinen bör det framgå hur kontrollköparen ska överlämna inköpta varor till kommunen. Det bör även framgå hur kommunen ska ta hand om varorna, till exempel genom att förstöra dem. (HSLF-FS 2020:49).</p>	<p>påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter,</p> <p>– svårigheter med att bedöma om en kund fyllt 18 år,</p> <p>– försäljningsställets rutiner för ålderskontroll,</p> <p>– personligt straffansvar för den som lämnar ut varan till en person som inte fyllt 18 år, och</p> <p>– att näringsidkaren har ansvar att informera personalen om försäljningsbestämmelserna om folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter.</p> <p>Näringsidkaren bör få möjlighet att ta upp eventuella problem med att förvissa sig om att kunden har fyllt 18 år. Näringsidkaren bör även få möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter på området.</p> <p>Kommunen bör i dialogen med näringsidkaren beröra försäljningsställets egenkontrollprogram och särskilt delen om ålderskontroll. (HSLF-FS 2023:xx)</p> <p><i>Hantering av inköpt folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter.</i></p> <p>Kommunen bör fastställa rutiner för hantering av inköpt folköl, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter.</p> <p>Av rutinen bör det framgå hur kontrollköparen ska överlämna inköpta varor till kommunen. Det bör även framgå hur kommunen ska ta hand om varorna, till exempel genom att förstöra dem. (HSLF-FS 2023:xx).</p>